

N:o 4.

Ankom till Riksd. kansli den 5 februari 1892, kl. 12 midd.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt förslag om ändrad lydelse dels af 38 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875, dels ock af 86 § utsökningslagen.

I sin till innevarande års Riksdag afgifna och till lagutskottet hänvisade embetsberättelse har *justitieombudsmannen* hemställt, att Riksdagen måtte antaga följande förslag till:

1) *Lag om ändrad lydelse af 38 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875.*

Härigenom förordnas att 38 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Rörande utmätning af fast egendom för fordran, som icke blifvit in-tecknad, och rörande utgången af samma ärende skall anmärkning göras uti in-teckningsprotokollet vid den rätt, hvarunder egendomen lyder. Om utmätningssmans och öfverexekutors skyldighet att för sådant ändamål till domaren å landet och rätten i stad insända bevis stadgas i utsökningslagen. Sådant bevis skall uppläsas och uti in-teckningsprotokollet införas, på landet å nästa rättegångsdag under lagtima ting och i stad å nästa rättegångsdag för in-teckningsärenden.

2) *Lag om ändrad lydelse af 86 § utsökningslagen.*

Härigenom förordnas att 86 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har fast egendom blifvit utmätt för icke intecknad fordran, vare utmätningssmannen pliktig att genast å landet till domaren och i stad till rätten insända bevis om utmätningen och beloppet af den fordran, hvarför utmätningen skett.

Derest utmätning, hvarom i denna § sägs, förfaller, medan ärendet är anhängigt hos utmätningssmannen, åligger det honom att genast insända bevis härom till domaren eller rätten. Enahanda skyldighet åligger öfverexekutor, i händelse att denna myndighet har att förrätta auktion å den utmätta fasta egendomen och utmätningen, sedan ärendet till öfverexekutor inkommit, förfaller.

Blifver fasta egendomen utmätningssvis försåld, skall auktionsförrättaren, sedan fördelningen af köpeskillingen vunnit laga kraft, insända bevis härom till domaren eller rätten.

Till stöd för sin ifrågavarande framställning anför justitieombudsmannen hufvudsakligen följande:

»I äldre tider, och ännu när kongl. förordningen den 8 oktober 1861 angående ändring i vissa delar af 17 kapitlet handelsbalken och andra författningar rörande borgenärs rätt och företräde för hvarannan till gäldenärs egendom började tillämpas, var det obestämt, hvilken rätt utmätning af fast egendom för icke förmånsberättigad fordran medförde i förhållande till andra fordringar. Deremot kunde en borgenär då oaktadt gäldenärs bestridande förskaffa sig inteckning i dennes fasta egendom till säkerhet för sin fordran.

Genom kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 borttogs i allmänhet rätten att erhålla tvångsinteckning. Det blef därför af nöden att närmare bestämma den plats i förmånsrättsordningen, hvartill utmätning af fast egendom för icke intecknad fordran skulle berättiga borgenär. Så skedde ock genom den samma dag, den 16 juni 1875, utfärdade kongl. förordningen angående förändrad lydelse af 17 kapitlet 9 § handelsbalken.

I 6 mom. af berörda § stadgas nemligen, att om fast egendom blifvit utmätt för fordran, som förut ej är intecknad, eger borgenären, derest utmätningen leder till egendomens försäljning, förmånsrätt till betalning ur den utmätta egendomen, såsom vore inteckning för hans fordran beviljad den dag utmätningen skedde.

När således utmätning kunde medföra en verkan af lika kraft som inteckning, blef det nödvändigt att skyndsamt låta inteckningsdomstolen få

kännedom om utmätningen. För den skull infördes i 38 § af 1875 års in-teckningsförordning följande föreskrift:

»Utmätning af fast egendom för fordran, som icke blifvit in-tecknad, skall anmärkas uti in-teckningsprotokollet vid den rätt, hvarunder egendomen ly-der; och har förty utmättningsförrättaren att genast, å landet till domaren och i stad till rätten, insända bevis om utmätningen och beloppet af den fordran, för hvilken utmätningen skett; bärande derefter beviset uppläsas och i in-teckningsprotokollet införas, på landet å nästa rättegångsdag under lag-tima ting och i stad å nästa rättegångsdag för in-teckningsärenden.

Visas att utmätning, hvarom anmärkning skett i in-teckningsprotokol-let, blifvit upphäfd eller eljest förfallit, låte rätten sådant i protokollet an-tecknas.»

Den här stadgade skyldigheten för utmättningsförrättaren upprepas i 86 § utsökningslagen, hvilken § lyder sålunda: »Har fast egendom blifvit utmätt för icke in-tecknad fordran, vare utmättningsmannen pliktig att ge-nast å landet till domaren och i stad till rätten insända bevis om utmät-ningen och beloppet af den fordran, hvarför utmätningen skett.»

Enligt dessa föreskrifter åligger det alltså utmättningsman såsom en tjänstepligt att, när utmätning af ifrågavarande slag egt rum, insända be-vis derom till vederbörande domare eller domstol. Äfvenledes åligger det domstolen att uti in-teckningsprotokollet införa beviset och jemväl anmärka förhållandet i fastighetsboken, hvilket senare stadgas i 61 § in-tecknings-förordningen.

Lika litet som utmättningsmannen är berättigad till lösen för nämnda, af honom utan särskild begäran expedierade bevis, lika litet eger domstolen att för anteckningarna i protokollet och fastighetsboken bekomma någon ersättning. I 12 § af kongl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 stadgas uttryckligen, att icke någon är skyldig att utlösa myndighets protokoll öfver anmälan af utmättningsman, att fast egendom blifvit utmätt för icke in-tecknad fordran.

Genom alla dessa bestämmelser är det således sörjdt för, att offentliga myndigheter, kostnadsfritt för borgenären och utan någon åtgärd å hans sida, föranstalta, att den utmätning, som i visst fall medför förmånsrätt för hans fordran lika med in-teckning, blir behörigen anmärkt uti in-tecknings-protokoll och fastighetsbok. Deremot finnas icke några föreskrifter i syfte att genom meddelande från exekutiv myndighet sätta domstolen i tillfälle att få veta, huru vida ett dylikt utmättningsärende afslutats. Sådant är öfver-

verlemladt åt fastighetsegarens eller annan tilläfventyrs intresserad persons godtfinnande.

Enligt hvad jag inhemtat, lärer det ytterst sällan förekomma, att någon vid domstol uppvisar intyg om utgången af dylikt utmättningsärende i ändamål att få sådant anmärkt uti in-teckningsprotokoll och fastighetsbok. Denna underlåtenhet torde i åtskilliga fall bero derpå, att fastighetsegaren saknar kännedom om, att utmätningen antecknats i domstolens handlingar. I andra fall åter ryggas fastighetsegaren tillbaka för det besvär och de kostnader, som äro förenade med att få den senare anteckningen verkställd. Han måste nemligen hos exekutiv myndighet efterhöra och utlösa bevis, huru det gått med utmättningsärendet, hvilket kanske förfallit, långt innan han blef egare till fastigheten, samt vidare förete beviset hos domstolen med begäran om vederbörliga anteckningar rörande förhållandet. Då han i dylik händelse lärer böra betraktas såsom sökande, torde han icke undgå att vidkännas lösen för utdrag af domstolens protokoll och fastighetsbok. Dessa kostnader jemte ersättning till ombud m. m. kunna stundom stiga till belopp, högre än det, för hvilket utmätningen skett. Jag har nemligen vid granskning af fastighetsböcker sett, att egendomar någon gång blifvit utmäta för ganska ringa summor t. ex. 2 kronor 59 öre, 2 kronor 88 öre, 15 kronor, 46 kronor 52 öre o. s. v.

Beträffande de om utmätning uti in-teckningsprotokoll och fastighetsbok gjorda anteckningar saknas således i allmänhet motsvarande anteckningar, att utmättningsärendet afslutats. En följd af denna brist är, att i de gravationsbevis, hvilka för vederbörande fastighet expedieras, utmätningen måste anmärkas. Då den förmånsrätt utmätningen medför är lika beskaffad som in-teckning för fordran, lärer den, som utfärdar gravationsbevis, icke kunna undgå att omförmäla utmätningen i de gravationsbevis, hvilka under de närmaste tio åren efter utmätningen utfärdas rörande fastigheten. Åtskilliga gravationsbevis komma på detta sätt att upptaga gravationer, hvilka faktiskt ej längre belasta fastigheterna i fråga.»

Efter det i sammanhang härmed lemnats några för frågan belysande sifferuppgifter från två af rikets domsagor, fortsätter justitieombudsmannen:

»Det är otvifvelaktigt uti in-teckningsväsendets intresse, att gravationsbevisen städse, så vidt möjligt, upptaga allenast de in-teckningar, hvilka verkliga gravera vederbörande fastigheter.

Enär i de fall, hvarom nu är fråga, staten föranstaltat, att genom offentliga myndigheters försorg erforderliga anteckningar om utmätningarna blifva gjorda uti in-teckningsprotokoll och fastighetsböcker, torde det ock vara lämp-

ligt, att offentliga myndigheter ombesörja, att dessa handlingar lemna upplysningar om, att utmättningsärende af förevarande slag blifvit afslutadt. Det bör för sådant ändamål såsom en tjenstepligt åläggas utmättningsman att härom insända bevis till domaren eller rätten samt desse att med sådant bevis vidtaga liknande åtgärder som med beviset rörande sjelfva utmätningen.

Det är dock icke alltid, som utmättningsman kan lemna bevis, att utmättningsärendet är afslutadt. Han har tillfälle härtill dels i den händelse att, medan ärendet är hos honom anhängigt, utmätningen till följd af mellankommen likvid eller af annan orsak förfallit, dels ock i det fall, att han förrättat den exekutiva auktionen å fastigheten och till följd deraf uppgjort förslag till fördelning af köpeskillingen. Men när öfverexekutor skall hålla exekutiv auktion å utmätt fastighet, lär utmättningsmannen, sedan han för sådant ändamål till öfverexekutor aflemnat handlingarna rörande utmätningen, vanligen icke få någon kännedom om ärendets fortgång. I dylika fall synes det böra vara öfverexekutors skyldighet att till domaren eller rätten insända omförmälda bevis. Sådant bör åligga öfverexekutor så väl i det fall, att öfverexekutor förrättar den exekutiva auktionen och följaktligen verkställer köpeskillingslikviden som i den händelse att, sedan öfverexekutor i anseende till den förestående auktionen från utmättningsmannen mottagit handlingarna, utmätningen genom frivillig uppgörelse eller eljest förfaller, så att någon auktion icke kommer att ega rum.

I händelse exekutiv auktion försiggått, och köpeskillingslikvid således ifrågakommer, bör omförmälda bevis icke insändas, förrän fördelningen af köpeskillingen vunnit laga kraft. Följaktligen skulle det åligga auktionsförrättaren att härom förskaffa sig underrättelse. Sådant torde dock för honom i allmänhet icke vara förenadt med något särskildt besvär, enär han redan nu för utbetalning af köpeskillingen nog vanligen behöfver veta, huru vida fördelningen vunnit laga kraft.

Bestämmelser om dessa nya åligganden för utmättningsman och öfverexekutor torde lämpligen böra få sin plats i 86 § utsökningslagen. En föreskrift i 38 § in-teckningsförordningen, att utmättningsmans eller öfverexekutors bevis om utgången af utmättningsärende skall af domstol behandlas på samma sätt som beviset rörande sjelfva utmätningen, lär ock vara behöflig. Vid denna omredigering af nämnda 38 § torde man kunna utesluta hvad samma § nu innehåller om utmättningsmans skyldigheter, enär härom numera är stadgadt jemväl i 86 § utsökningslagen, och berörda föreskrift egentligen hör till området för nämnda lag. En hänvisning i 38 § in-teckningsförordningen till utsökningslagen torde vara till fyllest.

Någon ändring af 61 § in-teckningsfö-rordningen synes deremot icke erfordras, enär nämnda § är affattad i sådana ordalag, att desamma torde kunna afse jemväl beviset om, huru utmät-ningsärendet aflupit. Förändringar i den rigtning jag antydt påkalla deremot en jemkning af 12 § i förordningen angående expeditionslösen, så att ej i något fall en person må anses skyldig att utlösa protokoll öfver hvad enligt 38 § i in-teckningsfö-rordningen förekommer. Nämnda förordning angående expeditionslösen är på administrativ väg utfärdad, och i händelse de af mig nu ifrågasatta lagändringarna vinna Riksdagens godkännande samt jemväl bifallas af Kongl. Maj:t, lärer förvisso i öfverensstämmelse härmed förordningen angående expeditionslösen blifva af Kongl. Maj:t ändrad.»

Hvad justitieombudsmannen sålunda anfört har icke kunnat öfvertyga utskottet om behöfligheten af den reform i vårt in-teckningsväsen, han dermed velat motivera. Den omständighet, att med nu gällande bestämmelser gravationsbevis angående en fastighet kan komma att innehålla anteckning derom, att fastigheten i fråga en gång varit utmätt, fastän utmätningen sedermera af en eller annan anledning förfallit, eller det genom utmätningen inledda exekutiva förfarandet bragts till slut genom fastighetens försäljning, innebär enligt utskottets förmenande icke någon nämnvärd olägenhet, och denna utskottets uppfattning vinner stöd i det af justitieombudsmannen åberopade förhållande, att en anmälan af ifrågasatt beskaffenhet endast mycket sällan förekommer vid våra underrätter. Utan tvifvel skulle nemligen ett motsatt förhållande ega rum, derest ett verkligt behof af en dylik anmälan gjorde sig något mera allmänt gällande. Att nu, på sätt justitieombudsmannen hemställt, förvandla den *rätt*, som den enskilde rättsegaren har, att, der han så finner för godt, föranstalta om att en i in-teckningsprotokollet befintlig anteckning om skedd utmätning göres kraftlös, till en *pligt* för de exekutiva myndigheterna att ombesörja att en dylik åtgärd vidtages, innebär en af omständigheterna ingalunda påkallad afvikelse från den grundsats i vårt fastighetsbokssystem, som lemnar åt den enskilde att bereda sig eller afstå från de fördelar in-teckningsväsendet erbjuder. Gent emot den principiella betänklighet, som ur denna synpunkt framställer sig mot bifall till justitieombudsmannens förslag, torde den fördel af hufvudsakligen formel innebörd, hvilken genom förslaget antagande onekligen skulle vinnas, icke te sig synnerligen afsevärd. I sammanhang härmed tillåter sig utskottet anmärka, att det jemväl synes utskottet oegentligt att, då en anteckning af ifrågasatt be-

skaffenhet icke — åtminstone ej i allmänhet — kan anses vara af större vigt för fastighetskreditens upprätthållande än dödandet af en inteckning för nyttjanderätt, som upphört att vara till, i förra hänseendet föreskrifva andra former, än som gälla i det senare. Utskottet har slutligen icke kunnat undgå att finna, huru som tillämpningen af den ifrågasatta anmälningspligten säkerligen icke så sällan komme att erbjuda svårigheter och i hvarje fall vålla de exekutiva myndigheterna allehanda besvär, som synas icke stå i skäligt förhållande till det resultat, förslaget afser att vinna. I sådant afseende kan anföras, huru som, i fall en af utmätningen föranledd exekutiv auktion öfverklagades och tvisten må hända fullföljdes till högsta instans, öfverexekutor eller utmätningsman vore nödsakad att följa ärendets gång, tills detsamma blifvit slutligen afgjort.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, föranlåtes utskottet hemställa,

att justitieombudsmannens ifrågavarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 5 februari 1892.

På lagutskottets vägnar:

A. LILIENBERG.

Reservation

af herrar *J. Anderson*, *H. Andersson* och *Erickson*.
